

lek, novčana jedinica u Albaniji (11. = 100 čintara).

Lekain [ləkɛ̃] (pr. ime Henri Louis Cain) (1729–78), franc. glumac; u Comédie-Française gl. tumač likova klasičističkoga repertoara, napose Voltaireovih.

lekcija (lat.). ① Sat, nastavna jedinica u obuci. ② U katolicizmu, biblijski odlomak koji se čita za liturgije; također čitanje tog odlomka. ③ IRON pouka dobivena neugodnim iskustvom.

lekcionar (srednjovj. lat.), kat. liturgijska knjiga (izvadci iz *Evandjelja* i dr. biblijskih knjiga). Hrv. lekcionari 14–15. st. pisani su latinicom i hrv. jezikom čakavskoga narječja (*Korčulanski, Zadarski l.*).

lekit (grč.), starogrč. posudica za mirisna ulja.

leksan, udomaćeni trg. naziv (prema am. Lexan) za prozirne polikarbonatne ploče, vrlo otporne na udarce, ali i vrlo osjetljive na ogrebotine; primjenjuje se za ostakljivanje zgrada, vozila i sl.

leksem (leksički morfem ili monem) (franc. < grč.), najmanja značenjska jedinica (znak) koja nosi leksičko značenje (npr. *rad* u: *rad*-iti, *rad*-nik, *rad*-ni, *iz-rad*-ba itd.).

leksija (franc.), svaka jedinica iz leksika (rječnika) nekoga jezika, bilo jedinstvena riječ (grah, tele, san, zapaliti), bilo leksikalizirani izraz (crveni luk, sedma sila, slobodni strijelac, podmetnuti vatru).

leksik (franc. < grč.), skup riječi jednoga jezika u opreci prema gramatici, sintaksi; → rječnik.

leksikalizacija (franc.), proces u kojemu se niz morfema (sintagma) pretvara u novu leksičku jedinicu, jednočlanu (npr. iz nova = iznova, nagnati u bijeg = otjerati) ili višočlanu (lijepa kata, posljednji vlak).

leksikografija, ① popisivanje, sredivanje i tumačenje riječi jednoga ili više jezika; ② metoda rada i rad na sastavljanju rječnika, leksikona, enciklopedija; ③ ukupnost leksikografskih djela na nekom jeziku (hrvatska l., njemačka l.). Usp. enciklopedika.

Leksikografski zavod Miroslav Krleža (akr. LZMK), javna ustanova osn. 1950. u Zagrebu radi prikupljanja i obradbe leksikografskoga i dr. materijala te objavljivanja enciklopedija, leksikona, monografija i sl. djela (do 2012. o. 200 svezaka); današnji naziv nosi od 1991. (pr. Leksikografski Zavod FNRJ, od 1962. Jugoslavenski leksikografski zavod /JLZ/, od 1984. JLZ Miroslav Krleža), a 2003. djelatnost i ustrojstvo uređeni su mu posebnim zakonom. Osim knjižnicom s o. 40 000 svezaka raspolaže jedinstvenim bibliografskim katalogom s o. 2 mil. jedinica iz južnosl. periodika od kraja 18. st. do 1945. Utemeljitelj i prvi ravnatelj bio mu je M. Krleža.

leksikologija, dio lingvistike koji proučava lekseme, njihove kombinacije (riječi, leksije), njihovu povijest (etimologija) i njihovo funkcioniranje u danom sociokult. sustavu.

leksikon (grč.: rječnik). ① Priručnik u kojem se abecednim (ili kojim drugim) redom nižu te sažete, s osnovnim podatcima, prikazuju i tumače pojmovi, znamenite osobe, vlastita i geogr. imena, pov. zbivanja, znanstveno i stručno nazivlje, tudice i dr. iz kruga usmenog i pismenog općenja obrazovanih ljudi (*konverzacijski l.*), odn. iz područja koje znanosti ili struke (*stručni l.*), npr. l. biblijske

teologije, biografski l., glazbeni, jezikoslovni, medicinski, pomorski, športski l. i dr. ② Leksik, rječničko blago nekoga jezika ili jezika neke struke.

lektira (franc.), čitanje, štivo, ono što se čita; *školska l.*, tekstovi koje su učenici prema nastavnom planu dužni pročitati.

lektor (lat.). ① Osoba koja jezično-stilski dotjeruje rukopise. ② Sveuč. nastavnik za jezične vježbe i tečajeve. ③ Učitelj jezika i pravilnoga izgovora u kazalištu. ④ U katolicizmu, osoba koja pred vjericima u crkvi čita *Sveto pismo*.

Lelewel [lele'vel], Joachim Ignacy (1786–1861), polj. povjesničar i političar; član revoluc. vlade 1830. *Povijest Poljske*.

Lelezi, mitski narod Troade (po Homeru), možda predgrčki stanovnici egejskoga područja.

Lelija, planina u *ŽI* Bosni; najviši vrh Velika Lelija, 2032 m.

Lelije Gaj (Gaius Laelius) (o. 235–160. pr. Kr.), rim. vojskovođa; zapovijedao konjicom u bitki protiv Hanibala kod Zame (202. pr. Kr.); dao povjesničaru Polibiju podatke o ratovanjima Publija Kornelija Scipiona Afričkogoga.

Lelije Gaj Mudri (Gaius Laelius Sapiens) (o. 190 – nakon 129. pr. Kr.), rim. pučki tribun, glasoviti govornik; spominje se kao subesjednik u Ciceronovim dijalozima *O prijateljstvu*, *O starosti* i *O državi*.

Leloir [ləwa:'r], Luis Federico (1906–87), arg. biokemičar franc. podrijetla; otkrio put biosinteze glikogena i dr. složenih ugljikohidrata te međuprodukte u toj sintezi, nukleozid-difosfat-šećere; 1970. dobio Nobelovu nagradu za kemiju.

Lelouch [ləlu'š], Claude (1937), franc. film. redatelj i producent. *Jedan muškarac i jedna žena*; *Čitav život*; *Jedni i drugi*; *Edith i Marcel*; *Putopis razmaženog djeteta*.

Lely [li:'li], Peter (pr. ime Pieter von der Faes) (1618–80), engl. slikar niz. podrijetla; majstor reprezentativnoga portreta.

lem (njem.) → lemljenje

Lem, Stanisław (1921–2006), polj. književnik; autor djela u kojima nastoji izmiriti filoz. kritiku i satiru s elementima znanstvenofantastične književnosti. *Povratak sa zvijezda*; *Priče o robotima*.

lema (lat. < grč.). ① Posredan zaključak, teza preuzeta iz nekoga dr. znanstvenog područja, jer se drži da je ondje dokazana. Također premisa ili izbor između više sudova. ② MAT pomoćna tvrdnja ili dokaz koji se uključuje u dokazivanje većega teorema. ③ U leksikografiji, → natuknica.

Lemaire des Belges [ləme:'r dəbe'lɛʒ], Jean (1473 – nakon 1520), franc. pisac; istaknuti predstavnik humanizma. *Ponos Galije* i *posebnost Troje*.

Lemaître [ləme:'tr], Antoine Louis Prosper (zvan Frédéric) (1800–76), franc. glumac; istaknuo se na pariškim pozornicama kao Shakespeareov Falstaff te os. u franc. komadima kao Kean (A. Dumas, otac) i Ruy Blas (V. Hugo).

Lemaître [ləme:'tr], Georges Henri (1894–1966), belg. astronom i matematičar; isusovac; 1927. po-

stavio hipotezu o širenju svemira. *Rasprava o evoluciji svemira*.

Le Mans [ləmɑ̃], upravno središte dep. Sarthe, SZ Francuska; 146 105 st. Sveuč. Ostatci rim. zidina; katedrala iz 11–15. st. Ondje se održavaju glasovite automobilске utrke »24 sata Le Mansa«.

lemar (starošved.) → leming

leme (znanstveni lat.), ličinke više vrsta kukaca, žitnih balaca, crvenoga balca (*Oulema melanopus*), plavoga balca (*O. lichensis*) i dr. iz por. zlatica (*Chrysomelidae*), štetnika na žitaricama.

Lemerrier [ləmɛr'sje], Jacques (o. 1585–1654), franc. graditelj; predstavnik baroka; gradio Palais Royal i crkvu na Sorbonnei, dogradio Louvre (Pariz).

Leipzig

Leksikografski zavod Miroslav Krleža

Le Mans

Jacques Lemerrier, Palais Royal

Georges Henri Lemaître

Eino Leino

Claude Lelouch

